

Netwerk duikt in relatie diergezondheid en N-efficiëntie

Gezonde koe is efficiënt

Eiwit- of N-efficiëntie is een belangrijk aspect in de melkveehouderij.

Hoe beter de koe het voer omzet in melk, hoe hoger het saldo. Tien melkveehouders uit de omgeving van Sint Oedenrode hebben hier in een praktijknetwerkgroep onderzoek naar gedaan. Conclusie: een gezonde koe benut het voer beter.

In het praktijknetwerk 'Hoe gaan Gezondheid melkvee en hoge N-efficiëntie samen?' duiken veehouders en DLV in de relatie tussen eiwit-efficiëntie en diergezondheid. De informatie wordt sinds 2010 verzameld door tien deelnemende bedrijven. Door bedrijfsgegevens te combineren met gecorrigeerde BEX-gegevens, wordt er gezocht naar logische verbanden. Het doel is te komen tot een lagere eiwitverstreking door een hogere N-efficiëntie met behoud van de diergezondheid. Het praktijknetwerk komt vandaag voor de voorlaatste keer bij elkaar op het melkveebedrijf van Lambert van Genugten in Sint Oedenrode. Ze kijken vooral naar de cijfers van de afgelopen periode. „Wat valt

jullie op aan de cijfers over de voerkosten?“, vraagt DLV-projectleider Ton Derks aan de melkveehouders. Ze hebben allemaal een papier voor zich liggen met de voerkosten van alle deelnemende bedrijven. Gemiddeld liggen de voerkosten op 6,9 cent per kilo melk, maar er zijn duidelijk onderlinge verschillen. „Intensievere bedrijven hebben niet veel hogere voerkosten“, merkt Juul Ypma op. Hij heeft in De Rips een melkveehouderij en heeft met 1,52 kilo meetmelk per kilo drogestof de beste voerefficiëntie van de praktijkgroep. Maar hij voegt eraan toe dat de ingevoerde cijfers over de grasopname uit beweiding geschat zijn. Het is een momentopname, dus er kan een afwijking in zitten, aldus

Ypma. Volgens Derks ligt het gemiddelde van de groep op 1,42 kilo meetmelk per kilo drogestof. Ton: „Als het cijfer op 1,30 kilo of lager zit, moet je toch even achter de oren krabben en bedenken wat er beter kan.“

Voerkosten

De voerkosten op het melkveebedrijf van Rik Lagendijk uit Diessen zijn wel hoger dan gemiddeld. Ook het extensievere bedrijf van Albert Vink uit Breugel heeft wat hogere voerkosten. Albert: „Daar staat wel tegenover dat ik 2 cent per kilogram aan extra inkomsten heb uit merkmelk.“ „Gemiddeld zitten jullie goed met het krachtvoerbruik

per kilo melk”, geeft Ton aan. „Maar Pieter zit met 28 kilogram krachtvoer wellicht iets te hoog.” „Klopt”, reageert Pieter Bekkers uit Sint Oedenrode. „Ik had weinig bijproducten gebruikt en heb daarom 28 kilogram krachtvoer verstrekt.” (KVE op basis van 940 VEM, red.) Ton: „Over het algemeen geldt: hoe minder krachtvoer en hoe meer ruwvoer, hoe beter het saldo.”

Broei

Het praktijknetwerk loopt volgend voorjaar af. Er worden al wat voorlopige conclusies getrokken. Bijvoorbeeld dat een hoge kwaliteit voer van belang is voor de N-efficiëntie. Ton: „Broei in kuilvoer is funest voor de efficiëntie, maar ook verse maïs is een risico. Daar zit te veel suiker in.” Om broei te voorkomen, moet je minimaal anderhalve meter per week voeren. Licht de voersnelheid lager, dan moet je met broeieremmers werken of de kuil langer maken, aldus de DLV'er. „Je hebt 52 weken in een jaar, dus je moet voor gras én maïs een kuillengte hebben van tachtig meter. Een brede voor de winter en een smalle voor de zomer. Dit moet je als boer structureel oplossen.” Rik: „Broeieremmers kosten toch nog zo'n tweeduizend euro per jaar. Dat is veel geld.” Ton reageert: „Een betere en wellicht ook goedkopere oplossing is een goede opslag. Dat vraagt een investering, maar gaat wel dertig jaar mee.”

Celgetal

De bedrijven die een hoge N-efficiëntie halen, hebben per honderd kilo melk minder ruw eiwit (RE) in het voer nodig, zo blijkt uit het Praktijknetwerk. Bij een stijging van de N-efficiëntie zakt het drogestofverbruik per honderd kilo melk. De onderzoeksresultaten van 2009 en 2010 laten ook zien dat het celgetal en het percentage verhoogd celgetal daalt. Als een koe gezond is, zal zij efficiënter om kunnen gaan met voer. De bedrijven met de hoge N-efficiëntie hebben ook een hogere productie. Een hoge productie vergt op bedrijfsniveau ook minder onderhoudsvoer. Een hogere productie kan positief beïnvloeden door een betere uiergezondheid. De duurzaamheid bij bedrijven met een hoge N-efficiëntie ligt hoger, want op deze bedrijven blijven koeien langer aan, wat een gunstig effect heeft op de economische resultaten. De hogere jaarproductie bevordert ook het Netto Dag Rendement. Toch is niet alles positief in het streven naar een betere N-efficiëntie. Het uitvalpercentage bij de koeien door beenwerk en klauwen lijkt hoger naarmate de N-efficiëntie stijgt. Dit is een aandachtspunt. Daarentegen zijn er bij een hogere N-efficiëntie minder koeien die door een slechte productie het veld moeten ruimen. Er lijken nauwelijks verbanden te zijn met de N-efficiëntie en vruchtbaarheid. De tussenkalftijd lijkt wel te zakken naarmate de N-efficiëntie hoger wordt. De conclusies zullen wellicht niet echt veranderen als het Praktijknetwerk afloopt, maar volgens Ton Derks is toch meer onderzoek nodig naar de relatie tussen gezondheid en N-efficiëntie. „We zijn bijna twee jaar bezig, maar er zijn meer jaren nodig om de effecten tussen voer

en gezondheid te zien. De conclusies geven dus een indicatie.”

Cijfers

Een van de problemen waar de deelnemende bedrijven op stuiten, is het verzamelen van de gegevens om betrouwbare cijfers te krijgen. „Het is vrij lastig om te meten”, zegt Lambert. „Zeker bij weiden is het een kwestie van schatten. Rik Lagendijk vult aan: „Ik heb geprobeerd het beweiden bij te houden, maar dat is lastig.” Albert: „Ik heb het weidegras ook niet helemaal goed geschat. Voor zestig koeien heb ik 390 kilogram per dag berekend. Dat is 6,5 kilo drogestof per koe ofwel acht tot negen uur beweiden.” Volgens Ton zijn de cijfers van dit jaar toch redelijk betrouwbaar, maar moeten de gegevens van aanstaande winter nog worden meegenomen om een totaalbeeld te krijgen. Voor melkveehouders is het altijd lastig om goede gegevens te genereren. Telkens meten en gegevens bijhouden is ook niet iets waar iedere melkveehouder op zit te wachten. Rik geeft aan wat moeite te hebben met de overdaad aan kengetallen. Anderen in het Praktijknetwerk hebben daar minder last van. Ze willen graag leren door de cijfers te vergelijken met elkaar en met voorgaande jaren.

Krachtvoergebruik

Maar wat hebben de deelnemende melkveehouders via het praktijknetwerk geleerd en daarna op hun eigen bedrijf veranderd? „Kritisch naar je eigen prestaties kijken en die verbeteren”, antwoordt Pieter. „Met name omtrent de dier- en uiergezondheid. Afgelopen voorjaar was het vrij moeilijk om goed voer bij elkaar te krijgen. Maar ik ben nu scherper in het samenstellen van het voer en ik let meer op energie in het krachtvoer.” Albert: „Ik heb toch wel mijn sterke en zwakke punten leren analyseren. De zwakke punten verbeter je, bijvoorbeeld het krachtvoerverbruik. Dat was aan de hoge kant. Nu probeer ik scherper te voeren. Dat lukt ten dele, maar ik moet letten op de gezondheid. Het celgetal is iets te hoog en N-efficiëntie kan beter.” Voor Lambert is de belangrijkste conclusie: „Hoe gezonder mijn veestapel, hoe beter de N-efficiëntie. Verder heb ik geen grote aanpassingen gedaan. Scherp eiwit gevoerd met een energierijk rantsoen van energierijke brok. Ik streef ernaar om eiwit onder de norm te voeren. Mijn koeien zijn eraan gewend en kunnen er tegen.” Rik: „Uit de vergelijking van de cijfers onderling blijkt dat ik een beetje onderaan bungel. Ik ben minder efficiënt en moet dus scherper voeren. Maar ik heb een groeiende veestapel en het ruwvoer is in onze streek altijd net iets duurder. We zijn bovendien omgeschakeld van gewoon weiden naar standweiden in verband met de melkrobot. Over standweiden moet ik echter nog veel leren.” Juul heeft de beste N-efficiëntie. Heeft hij nog iets geleerd? „Wat ik merk, is dat de droogstand belangrijk is. Het droogstandsrantsoen moet goed zijn. Door het juiste rantsoen te berekenen, komen de koeien gemakkelijker aan de melk. Ook kun je de problemen beter aanpakken om een lager celgetal en kortere tussenkalftijd te krijgen. Dat was voor mij wel verrassend.” ■

Copyright foto

Pieter Bekkers

„Scherper in het samenstellen van voer.”

Lambert van Genugte

„Scherp eiwit voeren met energierijke brok.”

Albert Vink

„Minder krachtvoergebruik.”

Juul Ypma

„In de droogstand valt winst behalen.”

Rik Lagendijk

„Ik heb te hoge voerkosten.”

Ton Derks, DLV- projectleider:

„Gezonde koe is de basis.”